

„EDINOST“

izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

„Edinost“ stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta „ 3.—; „ 4.50
za četrt leta „ 1.50; „ 2.25
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 6 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.
Na naročbe brez priložene naročnine se upravnštvo ne ostra.

EDINOST

Oglas in oznanila se računajo po 8 nov. vsakega v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javna zahvala, osmrtice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravnštvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

*V edinost je m. d.

Dobro je, da smo tudi mi previdni.

Zakaj tržaški lahonski časopisi tako črte Rusijo? Zato, ker je z debelim pratom potipala najboljše njih zaveznike — Žide. Kakor znano, nočejo Rusi nič več ališati o židovskih njih podanih; sklenili so, da jih izstrebijo iz ruske dežele ter nedavno s strogimi ukazi zapovedali, da morajo vsi Židovi, ki niso ruski državljani, v kratkem poprodati svoja zemljišča ter romati preko mej države, čije tla so dosedaj po svoje osrečevali. Ta ukaz dal je tržaškemu „Cittadinu“ in „Mattinu“ povod, da pišeta zlobne članke proti modrim ruskim naredbam. Osebito pa javkata omenjena časnika sedaj, ko se tudi na Grškem krivonosemu rodu huda prede. Na otoku Krfu in Zante je namreč kristijansko ljudstvo ustalo proti Židom. Glede povoda temu gibanju, pripovedujejo se uprav grozne stvari. Že ves mesec se noben Jud ni smel pokazati na javno ulico in vojaki stražijo uhod v „Ghetto“. Tržaški časnikarji, ki se valed tega ne morejo umiriti, zahtevajo naj bi se v Trstu napravil poseben odbor z namenom, nabirati radodarne doneske za uboge židovske trpine na Grškem in Ruskem ter apeluje na „kristijansko“ sočutje Tržačanov, da pridejo na pomoč židovskemu življu. Temu pozivu pojde morda na lim samo kak tržaški židovski magnat — podpornik omenjenih lahonskih glasil — potem pa bodo vsi tržaški časopisi pisali na dolgo in na široko o radodarnosti Tržačanov sploh! Znanim tržaškim časnikarskim glasilom se sicer ne čudimo, ker dobro vemo, kako odvisni so od kapitalistiških krogov. Več ali manj so vsi tržaški časniki v rokah zadnjih ali izhajajo z njihovo podporo, — čudimo se pa trojici mestnih

državnih zastopnikov Burgstallerju, Stalitzu in Luzzatiju, koji so minoli terek interpelovali v državnem zboru vlado, kaj namestila ukreniti v obrambo „avstrijskih podanih“ v Krfu in Zante in v odvrnitev „velike nevarnosti in škode“, ki preti trgovini na jadranskem morju od izgredev v rečenih mestih!! Menijo-li omenjeni tržaški poslanci v drž. zboru, da so res vsi Židje na Grškem avstrijski podaniki ter da je Avstrije prva dolžnost, postavljati se po robu sveti jezi do cela žaljenega kristijanskega življa v Krfu in Zante. Mi ne sovražimo Židov radi njih rodu ali njih vere — ker smo tolerantni in ne sovražimo nikogar — ali nasprotujemo njih načelom, koje bi hoteli uvesti v vse javno življenje. Mi sicer obojamo izgrede sploh ter nismo somišljenikov antisemitov, vendar pa mora vsacega Tržačana žaliti postopanje rečene trojice državnih poslancev, kateri izvestno niso šli na Dunaj zastopat zgolj interesov tržaških bogatašev. pač pa koristi močanstva. Tudi ta veprihka nam v jasnem svitu pokazuje, v kakšnih rokah se nahaja javno mnenje v Trstu in kako globoko pada tu npravni dut. Znani kapitalisti kraljujejo tu kot nomenjeni gospodarji ter narekujejo celo interpelacije tržaškim drž. poslancem. Kako se je nadejati nam katoliškim Slovanom pravice od takove gospode, ki beži pred križem in resnico ter tava v morju golega materializma. Ni čuda, ako veje v tržaškem mestnem zboru katoliški cerkvi ne posebno prijazen duh.

Brez dvojbe priredili bi slovesen vsprejem Krfskim krivonoscem, ako bi se hoteli zateči tu sem, kjer bi se jim ne bilo bati sovražnikov. Pač žalostna doba je nadvladala v naši državi, ki je kolikor toliko odvisna od židovskih kapitalistov ter

se ne more tako prosto gibati, kakor Rusija, ki nam daje v zadnjem času lep dokaz svojega modrega gospodarstva. Naredbe ruske vlade glede Židov pričajo le o modrih narodno-gospodarskih načelih in o skrbi za blagostanje nižjih slojev ljudstva. To nam dokazuje najbolje in najjasneje hinavsko postopanje gospodov Angležev. Kakor smo svoječasno poročali, vseli so se gospoda londonski kramarji na sodni stol, da hinavsko proti nebu obrnjenimi očmi in hlinjeno „sveto jezo“ obsodijo rusko „barbarstvo“, javljajoče se v nečloveškem „proganjanju“ židovskih podanih. In kaj so storili nedavno isti „milosrdni“ ljudje?! Zbrali so se, da se posvetujejo, kako se ubraniti iz Rusije izseljajočih se Židov!! Ni-li to najskrajnejše hinavstvo, ni-li to najumazanejša sebičnost?! Rusijo obsojajo ker iztirava Žide, sami pa se z vsemi štirimi branijo vsprejeti jih v svoje narode. Torej ne milosrdje, ne krščansko usmiljenje, ne zakoni evropske civilizacije silili so jih, da se škandalizujejo na ruskih naredbah naperjenih proti Židom, ampak le strah, da ne bi se te „blage, nedolžne“ ovčice preselile na Angleško. Ako so Židje res tako vzorni državljani, zakaj se jih Angleži branijo?! Radostno bi jih moral vsprejeti v svoje okrilje! Postopanje Angležev ob uprašnji ruskih Židov opravičuje najsijajnejše dotične naredbe ruske vlade. Angleži so zopet pokazali, kako prefrigani da so; in kakó da umejo — mnogokrat tudi nepoštenimi sredstvi — delovati za svojo korist. Prefriganost Angležev bódi pa tudi naši vladi v opomin, da ne hodi v žrjavico po kostanj — za Žide, čeprav to zahtevata „Cittadino“ in „Mattino“.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Graškega deželnega višjega sodišča predsednik vitez Waser govori kaj rad ob slovesnih prilikah — na korist nemško-liberalne stranke. Tako je nedavno ob priliki umeščenja novoizvoljenega prelata v samostanu Reimekem izgovoril nastopne besede. „Dan danes niso pota gladka onim, koji stoje na čelu korporacij cerkvene in državne uprave. Malokdo jim potresa poti z rožicami, mnogo je tudi takih, koji, osebito cerkvenim predatojnikom, potresajo raji trnje na pot. Mnogo se dan-danes govori in piše o napredku in pravici, o narodnem blagostanju in ravnopravnosti, o pratrijotizmu in spravi, malokdo pa pomisli, da so vsa ta zagotovila le prazne besede, dokler se ne ravnamo po božji zapovedi: Ljubi svojega bližnjega, kajti le oni, ki ljubi svojega bližnjega, spolnjuje postavo, kakor pravi sveto pismo. Pobožnost in npravna resnost postali sti skoro pravljici. Polna srda, torej netolerantna, stopata sebičnost in materijalizem po ulicah in polovičarska izobraženost oglašja ta se k besedi, da vznemirjata in motita ljudski duh in da kvarita srca mladine. Le malo jih je, koji bi se mogli pospeti dó praktične morále krščanstva z načelom: „In omnibus caritas“. Bravo, g. Waser! Ali mi se spominjamo, da ste uprav vi in ob raznih prilikah hujskali proti nemškim narodnostim, ker je tako ugajalo vašim liberalnim somišljenikom. Zakaj se takrat ne spominjate krščanske ljubezni, ko vaši somišljeniki z nogami toptajo pravice družih? Zakaj jih ne svarite, zakaj ne prepredite se svojim uplivom tako nekrščansko postopanje?! Seveda sedaj, ko bruhajo antise-

in pazili so na-me strogo, tako, da sem izgubil nado, da bi se kedaj rešil iz te sužnjosti.

Glavar tega rodu imel je sina. Poslednji se me je časoma dokaj privadil. Izrezoval sem mu iz lesa podobice, na katerih je imel posebno veselje. Kleče jih je poljubljeval ter spakoval se na vse mogoče načine. Ker sem se nekoliko priučil njih jeziku, pripovedoval sem mu to in ono. Bil je jako poslušen in si je tudi zapomnil, kar sem mu pripovedoval. Veselilo me je to, ker mi je bilo v nekako zabavo. Tako je preteklo celih deset let. Učenca svojega sem toliko obrusil, da je umel nekoliko pisati ter izgovarjati tu pa tam kako angleško besedo. Nekega dne pa sem pričel premišljati, ne bi-li bilo mogoče tega dečka izkoristiti za moje namene. Sklep moj je bil kmalu storjen. Vzbujati sem začel v njem radovednost po družih krajih ter v nemati željo po potovanju. Nekega dne prileti k meni ves okrvavljen. Sprla sta se bila z očetom in oče ga je bil pošteno naklestil. V jezi svoji vsklikne dečak, da gre z manoj, kamor mi je drago. To je bilo, kar sem si že dolgo želel. Jaz mu začnem zopet pripovedovati o krasoti družih krajev ter o prijetnosti potovanja. Kmalu sva se bila dogovorila, da zbeživa skupno.

(Konec prih.)

PODLISTEK.

Zadnje pismo.

Spisal J. Piano.

(Dalje.)

Dvoboj, grdi ostanek srednjoveških predsodkov! Obsojal sem ga vedno in obsojal v tem trenutku bolj, nego kedaj poprej, ker sem bil uverjen, da nasprotuje božjim in človeškim postavam in — človeški pameti. In vender sem se moral odzvati pozivu; moral pravim, iz ozirov na častniško karijero, koje sem si izvolil.

Naslednji dan izvršila se je komedija — padel pa je on. Jaz pa sem postal morilec.

Zadela me je zaslužena, četudi ne preostru kazni. Pri vojacih je institucija dvoboja še dan-danes v čisljih. Ali ostrejše sodbo, nego vojaške postavbe, izrekla je žgoča me vest. In sodbi tej sem se uklonil; sodbi, ki je rekla, da sem zločinec. Pri vojacih ni mi bilo več obstanka: sklenil sem žrtvovati ekzistencijo svojo. Po posebnih priporočilih poslali so me na trajen dopust.

Kam sedaj; kje se nastaniti in kako iskati si ekzistencije? V stiskah sem bil. Slednjič sklenem iskati sreče — v Afriki. Vkrcam se na neko francosko ladijo, koja je bila namenjena tja, kamor sem bil namenjen jaz. Krčilo se mi je srce, ko sem

zapuščal evropski kontinent. Mejpotoma seznanil sem se z nekim kupcem angleškega rodu, ki je imel trgovino svojo v Aleksandriji. Možu sem se menda prikupil, kajti dogovorila sva se kmalu, da vstopim v službo — kot pisar. Posebno imeniten naslov ni bil to, ali v takem položnji sem ga moral biti vesel, temveč, ko je bila plača še precejšnja. Moj novi gospodar bil je zares blaga duša: skrbel je zame, kakor da sem njega lastni sin. In vender, vender — nisem bil zadovoljen. Zadovoljen ali nezadovoljen: čas je vender-le hitel svoj večni tek. Preteklo je že osem let, odkar sem zapustil Evropo. Pozabil bi bil tudi njo, da ni žgoča vest v meni vzbujala spomina: da sem morilec! Dá vest, vest — ta je strog neizprosni sodnik!

Ker sem jako varčno živel, prihranil sem si toliko, da sem mogel tudi na svojo lastno roko kupčevati. In tako se mi je imetje dan na dan vekušalo.

Nekega dne obišče gospodarja mojega večja družba Angležev, ki je bila namenjena v notranjost Afrike. Ker sem se žnjimi spoprijaznil, prigovarjali so mi, da jih spremljam. Gospodar mi je odsvetoval, ali slednjič se me vender-le pregovorili.

Odpotovali smo. Prve dni bilo je potovanje še precej prijetno in smo bili pri dobrem humorju. Ali polagoma nas je jela zapuščati dobra volja, kajti vročina postajala je neznosna. Na velblodih sedeče

žgali so nas solnčni žarki vzlic neke vrste solnčnikom, nalašč napravljenim za potovanje po tropičnih pokrajinah. Ali prišlo so še druge nadloge: čuvati smo se morali zverin in — divjakov. Čestokrat smo morali poseči po orožji. Boji z mnogoštevilnimi zamorci vrstili so se zaporedoma: polovico slug smo izgubili v teh bojih. Radi bi se bili vrnili, a bilo je prepozno. Pripravljajoči se, da izvršimo ta svoj sklep, prijete smo morali zopet za orožje: divjaki napali so nas liki gladni volkovi. Zastonj je bil ves naš napor — omagali smo. Odveli so nas, kar nas je ostalo živih, na razne strani. Mučili so nas na razne načine. Jaz sem trpel tudi silno žejo. Zadovoljen sem moral biti s koščekom smradljivega mesa, da nisem poginil gladu. Vstavili smo se v nekem palmovem gozdu; tu je bil počitek. Tu so opravljali divjaki molitve svojim bogovom, kojih pomen pa nisem znal. Skakali in divjali so kakor besni, da me je bilo kar strah. To je trajalo kaki dve uri. Potem pa smo se zopet vzdignili. Cel božji dan smo hodili po gozdu. Slednjič dospemo v jako prijazno dolinico. Krašen je bil tu pogled na visoke palme in druge široko- in dolgotratne rastline. Solnce je razsipalo zadnje svoje žarke po lepi dolinici in videlo se ti je, da si v najkrajnejšem evropskem umetnem vrtu. Mene pa so čakali bridki dnevi: robovati sem moral celemu rodu, ki se je zval Gandu. Daleč daleč sem bil

mitje — in imajo kolikor-toliko prav — jezo svojo proti vaši stranki — sedaj vam je prišlo še le na misel, da to ni krščansko. Dá dá gospodine: orožje, koje ste kovali za boj proti drugim, obrnilo se je proti vam samim. Istine te ni za las ne premeni najlepši vaš govor.

Proračunska debata v državnem zboru prične se začetkom junija in utegne trajati ves mesec.

Dne 15. maja ob desetih dopoldne otvorila se je deželna razstava v Pragi. Vrhovni deželni maršal Lobkovic je v svojem nagovoru (naprej češki) opozarjal na sijajni vspeh obrtne razstave minolega stoletja; na zaslužno dejanje, katero bo dosegla letošnja jubilejna razstava, ki je verna slika visoke stopinje gospodarskega razvoja in duševnega napredka na Českem. Nemški nadaljuje izražati govornik najudanejšo zahvalo cesarju, ki je kraljevini češki na novo neizbrisno pokazal svojo cesarsko naklonjenost, prevzemši protektorat in pooblastivši svojega brata z nastopništvom. Nadvojvoda Karol Ludovik prične nemški ter označi misel jubilejne razstave kot srečno, ker bo pokazala, kako vpešno se udeležujejo napredka prebivalci dežele, ki dokazuje duševni in gospodarski napredek sedanjega stoletja na vseh poljih. Cesar je izrazil svoje zanimanje s tem, da je prevzel protektorat ter obljubil osebno ogledati si razstavo. Nadvojvoda bo rad naznanil cesarju zagotovila hvalečnosti in lojalnosti onih, ki so sprožili in pospeševali misel razstave. (Češki nadaljuje.) Kakor se mi danes spominjamo s spoštovanjem rodoljubov, ki so pred stoletjem domače poljedelce in obrtnike z razstavo pridelnosti in izdelkov navduševali za mirno tekmovalje s tujimi narodi, tako se bodo nekdanji spominjali mož, ki so z razstavo združenimi močmi pokazali, da napredna kraljevina tudi danes more obdržati staro slavo v plemenitem tekmovalju mirnega dela. Naj bi lepo podjetje imelo srečen vpeh, naj bi na vseh poljih človeškega proizvajanja spodbudno vplivalo. Kakor je na čast deželi, tako naj bi tudi v veliki meri pospeševalo blagor češkega in nemškega prebivalstva. V imenu cesarja in kralja otvorjam razstavo kraljevine Češke. Ogromna množica ljudij je pred razstavo burno pozdravljala Karola Ludovika, Marijo Terezijo in Margareto Zofijo. Otvorjenja so se udeležili navzoči ministri, namestnik, kardinal, skoro vse visoko plemstvo in velike poslancev. Odgovor nadvojvode vzbudil je veliko navdušenje, ki se je zopet ponovilo, ko je vrhovni deželni maršal zaklical „Slava“ in „Hoch“ cesarskemu protektorju.

Dne 18. maja pa je nadvojvoda Karol Ludovik češkim nagovorom otvoril češko akademijo znanosti, koje protektor je ta nadvojvoda. Nadvojvoda izrazil je svoje prepričanje, da bode akademija resno gojila znanosti in literaturo češkega jezika, in tako ugodila namenom Njeg. Veličanstva. Pri otvorjenju so bili navzoči: nadvojvodinja Marija Terezija, ministri, zastopniki češkega in nemškega učečilišča, vednosti in umetnosti, načelniki oblasti in veliko poslancev.

Vnanje države.

V Bukareštu umrl je bivši rumunski minister Joan Bratianu. Bil je minister v letih 1867—1868. Pozneje je delala njega stranka na to, da izpodrine kneza, kar se jej pa ni posrečilo. Za časa rusko-turške vojske bil je zopet minister. Tem povodom proglasil je nezavisnost Rumunije in povišanje v kraljestvo. V svoji vnanji politiki pridružil se je Avstriji in Nemčiji, radi cesar mu je konservativna stranka hudo nasprotovala. Radi znamenitih pouličnih izgrediv v Bukareštu odstopil je dne 13. aprila 1888 leta.

Ministerstvo Portugalsko podalo je svojo ostavko.

Dne 18. maja ob 3. uri popoldne storili so v Belemgradu potrebne priprave, da iztirajo kraljico Natalijo.

Ulice, vodeče do stanovanja kraljice, zasedli so orožniki. Na dvorišču stanovanja pričakoval je izvošček, spremljan po orožnikih. Prefekt policiji podal se je k kraljici, da jo pregovori, da prostovoljno odpotuje. Kraljica se je slednjič vdala sili ter vstopila v voz. Po ulicah se je nabrala nebrojna množica. Študenti in drugo občinstvo zapodijo se proti konjem, da ustavijo voz. Ko se jim to posreči, sprežejo konje, prepeče orožnike, sramote njih poveljnike ter provedejo kraljico zopet v nje stanovanje. Ko se Natalija prikaže na balkonu, nastane silno navdušenje; toli je ganena, da ne more besedice spregovoriti. Posredujejo vojaci, koje ljudstvo napade s kamenjem. Vojaci streljajo. Ljudstvo hoče kraljico privedi na kraljevi dvor, kričé: Doli Pašićem! Ljudstvo se niti ne zmeni za streljanje.

Dne 19. t. m. zjutraj so jo pa močnim spremstvom orožnikov odpeljali na kolodvor, od koder je odpotovala v Zemun. Na večer med 9. in 10. uro spraznilo je vojaštvo vse ulice. Še le o polnoči nastal je mir. Ljudstvo je grozno razburjeno proti vladi, regentstvu, kralju Milanu in vojnemu ministertvu. Bati se je nadaljnjih izgrediv. Vojni minister dal je svojo ostavko, katero je regentstvo vsprejelo. Vojni minister je izjavil, da ne more proti izgredivnikom vojaški postopati. Novi vojni minister je polkovnik Praporčević.

Razni listi so bili raznesli vest, da odpošlje avstrijska vlada — radi izgrediv proti Židom v Krfu in Zante — posebno vojno ladijo v jonska vodovja. Vest ta pa je bila izmišljena, kakor javljajo najnovejše vesti. — „Pester Lloyd“ javlja, da je Grška vlada v tej zadevi svojim zastopnikom v inozemstvu razposlala nastopno depešo: „Dne 30. aprila je ljudstvo v Zante napalo Žide ter svršilo razne čine nasilstva. Da se napravi red, morali so orožniki na ljudstvo streljati. Pri tem so bili umorjeni trije kristijani in mnogo je ranjenih. Od tega dne ni bilo več izgrediv ni v Zante, ni v Krfu. Ljudstvo je razburjeno radi govornice, da so pred Velikonocjo Židje umorili neko deklico. Vlada pa je storila vse potrebno, da se razburjenje poleže“.

Nedavno so v Moskvi otvorili francosko razstavo. Podpredsed razstave, senator Dietz-Monin, izrekel je tem povodom nastopni govor: „Pokazati hočemo temu velikemu narodu, ki nas ni zapustil v dnevih nesreče, sad napredka, do kojega sme dospeli na polji umetnosti, znanosti in industrije. Nameni nam niso dobičarski, ampak težimo po izpolnjenju srčnih in miroljubivih želja. Najbolje plačilo Francoski bi pa bilo to, ako bi jo Rusija tako ljubila in spoštovala, kakor mi ljubimo in spoštujemo Rusijo.“ Generalni guverner Kostanda zagotovil je, da Rusije simpatije so na strani Francoske. „Moskovskija Vjedomosti“ se nadejajo, da se iz razstave v Moskvi porodi nova francosko-ruska trgovinska pogodba, kar bi bilo v veliko korist obema narodoma.

DOPISI.

Komen 16. maja. (Pohod g. c. kr. okrajnega glavarja; kako je možno spoznati „pančano“ ali goljužno barvano vino.) V četrtek, 14. maja, nam je tukajšnja pošta ob 11. uri predpoludne donesla listnico, po koji se nam je javilo, da nas bode ob 2. uri popoldne pohodil naš novi c. kr. okrajni glavar Iv. Simzig. —

Kmali je bilo vse na nogah, da bi se našemu gospodu c. kr. okraj. glavarju napravilo dostojen sprejem. Kar je bilo možno storiti v malih uricah, to se je storilo. — In zares lep dan smo imeli, kajti akopram nam je še predpoludne žugal — jupiter pluvius, vender se je bilo zjasnilo; nebo je bilo mirno in žarko solnce je sijalo tako ljubo in mило, da so slavki

po tratah in grmovju z glasnim petjem dajali duška svojem veselju.

Tudi mi smo bili veseli, kajti: kdo bi se ne veselil pohoda novodošlega g. c. kr. okraj. glavarja? — Naši občinarji so razobesili po hišah zastave.

Pred uhodom v občino — na Gorjanski cesti — čakalo je naše starešinstvo z g. županom na čelu, tukajšnja duhovščina učiteljsko osebje i. t. d.

Streljanje topičev in pritrkovanje zvonov je nas opozorilo, da se g. c. kr. okraj. glavar bliža. In res z radostjo v srci pozdravili smo ga vsi, kakor tudi on nas, vsakemu z prijaznimi besedami roko pomolilvi.

Sprejmili smo ga potem vsi v tukajšnji farno cerkev, kjer si je, zmolvši kratko molitvico, vse ogledal in izrazil svojo zadovoljnost. —

Potem je šel v občinsko pisarnico, kjer je zopet sprejel vse honoracije. Ogledal si je nato našo dveterorazredno ljudsko šolo, šolski vrt, pohodil tukajšnje c. kr. urade, župni dvorec, g. županovo družino, g. Gašparija parni mlin, c. kr. žandarsko postajo in našel je povsod vse v najlepšem rodu. Naposled posetil je gosp. ces. kr. beleznika in g. podžupana Miroslava Švara. V poslednjega hiši, kjer je tudi gostilnica, smo se pri izbornemu „teranu“ zabavali. Gospod glavar je v lepi slovenščini napil županstvu, uradništvu in vsem navzočim, za kar se je v pravilni slovenščini zahvalil naš obče priljubljeni g. c. kr. okrajni sodnik Cazafura.

Ko se je že mračilo, odhajal je naš g. c. kr. okraj. glavar — srčno pozdravljen se krepkimi živiočkici, s pokanjem topičev in pritrkovanjem zvonov. Ljudstvo se je veselilo prijaznega g. glavarja; povsod je vladala radost in stoprav pozno v noč smo se razšli iz vesele družbe. Lep ta dan pa nam ostane v dobrem spominu.

Znano je, da letošnja vinska letina ni baš ugajala. Vina je bilo malo in sbog tega so draga. —

Ker je pa pomanjkanje dobrih naravnih vin, naleti lahko človek tu in tam na „peteot“, t. j. na nenaravno vino. —

Poznamo pa sredstvo, po kojem se „barvan teran“ spozna. Evo je: Kane naj se nekaj kapljic vina na kos bele krede. Kreda vino popije in po barvi lise, koja ostane na kredi, lahko določimo, ali je vino naravno ali pa ne. Z borovnicami barvano vino naredi na kredi liso, ki je modre barve in nekoliko na vijolično barvo spremljiva. — Rudeča barva kermesovih jagod na kredi ne premeni barve. — Slezavo — malvino — barvilo naredi liso na kredi modro ali pa zeleno, večkrat obojno vkup. — Fuhsin — anilin — v vinu ostane na kredi nespremenjen. — Naravno črno vino pusti na kredi rjavo ali kot škričje sivo barvo. —

Kdor nima krede pri sebi, naj se posluži z kosom živega apna. — Naravno vino naredi na apnu rujavo ali višnjevka sto sivo liso, ki kmalu rujava postane. Borovničina barva je na apnu najprvo modra, potem pa postaja zelenkasta; zlezova barva je precej zelena in fuhsin pa na apnu barvo zgubi. —

Različne vesti.

Umrla je grofinja Taaffe, sestra našega ministerskega predsednika. Njeg. Veličanstvo in nadvojvode izrazili so grofu Taaffeju svoje sožalje.

Umrl je v Gorici prof. Ivan Jenko v 38 letu dobe svoje.

Umrl je namestniški svetovalec, vitez Luschin. Bil je načelnik računskega oddelka.

III. skupščina „Zaveze“ učiteljskih društev izvršila se je v posebno čast našemu učiteljskemu stanu. Že udeležba sama — došlo je do 240 učiteljev, ozirama učiteljic — je bila toli ogromna, da smo bili

kar presenečeni. Udeležba ta nam je živa priča o kolegijalnem duhu, ki vlada mej našimi učitelji in o živi brigi za stanovske svoje interese, kakor tudi za prospeh narodnega šolstva.

V soboto dopoldne došla je že velika večina udeležencev. O poludne, odnosno popoldne zborovali so upravni odbor in delegatje. Na večer je bil pri Bergerju slovesen koncert, pri katerem je pel do 100 glav močan pevski zbor. Občinstva došlo je toliko, da mnogi niso našli prostora. Vse pevske točke odobrvali so poslušalci viharno; navzočemu skladatelju, g. Volariču, so pa priredili prišerni ovacijo. Vojaška godba svirala je precizno. Po koncertu odšli so gostje naši večinoma v kavarno „Commercio“, kjer so se razvilo veselo življenje, ki je trajalo do pozno v noč. V nedeljo ob 8. uri bila je sv. maša pri sv. Antonu novemu in so pevci peli Nedvedovo mašo „Slava Stvarniku“. Po sv. maši pričelo je zborovanje v Bergerjevi dvorani. Zborovanje je trajalo do poludne. Po zborovanju bil je skupen obed, pri katerem se je izreklo par prišernih napitnic. Popoldne je priredila večina gostov izlet v „Miramaro“. O zborovanju samem spregovorimo prihodnjič.

Veleč. g. Klunu odgovarjamo na kratko, da je to čisto irrelevantno, kdo piše „Edinosti“ poročila z Dunaja. Je-li pa res naprčno poročal, razvidi se najbolje iz prvega popravka veleč. g. Kluna samega. Prosimo Vas torej še enkrat prav udano, da nam jasno poveste in povoljno utemeljite, za kaj imamo Jugoslovani v proračunskem odsoku samo dva zastopnika, istočako močna frakcija nemških konservativcev pa štiri! To je glavna stvar, vse drugo nas ne briga.

Posvetovanje glede osnovanja „Kmetijske družbe za Trst in okolico“ je ob 6½ uri nocej. Komur je briga za razvoj namerovanega društva in za prospeh kmetijstva v okolici naši, naj se udeleži tega posvetovanja.

Veselica pevskega društva „Adrija“, vršivša se v nedeljo 17. t. m. v dvorani vrta „Rossetti“, je bila primerno dobro obiskana. Navzočih je bilo zlasti lepo število gg. učiteljev „Zaveze“, katerim na čast je bila prirejena veselica. — Vse pesni so se pele jako dobro, samo svetovali bi, da se v bodoče izbirajo nekoliko ložje skladbe. Navzoči — osobito pa naš mladi skladatelj g. Volarič — izrekli so se jako povoljno glede petja „Adrije“. Najbolje ste se peli pesni „Himna Adrije“ in „Davorija“, kateri so morali ponavljati. Ko se je odpelo novo in krasno Volaričevo skladbo „Domovini“, priredilo je občinstvo navzočemu skladatelju burno ovacijo. Pesen se je morala ponavljati med silnim odobravanjem in živiočkici.

Igro: Poglavje I., II. in III. seje morala izpustiti radi nepričakovane neprilike. Mesto te točke zapeli so pevci Volaričev „Venček narodnih pesni“. Koncem veselice zahvalil se je nek učitelj v imenu načelnikstva „Zaveze“ društvu „Adrija“ na veselici, prirejeni učiteljstvu na čast.

Če pomislimo na težke skladbe, katere so se pele pri tem koncertu, moramo priznati vrlo delovanje neutrudljivega pevodje g. Hrabr. Ražema. Enakih neutrudljivih domačih pevodij primanjkuje nam marsikje po okolici! Žal pa, kakor čujemo da se ni veselica in v gmotnem oziru obnesla, kakor se je pričakovalo.

Vabilo na veselico, katero priredi pevsko društvo „Hajdrih“ na Proseku se sodelovanjem proseškega tamburaškega zbora, v nedeljo dne 24. maja 1891. na dvorišču gosp. Ivana Goriupa s sledečim programom: 1. Dr. Paču: „Kolo“ udara tamburaški zbor. 2. „Husitska“ moški zbor. 3. M. pl. Farkaš: „Vienac hrvatskih narodnih popevaka“, udara tamburaški zbor. 4. F. S. Vilhar: V spomin Miroslava Vilharja, moški zbor se samospovom baritona. 5. Dr. G. Ipavec: „Vse mine“, udara tamburaški zbor. 6. A. Hajdrih: „Petelinčkova

ženitev*, moški zbor z dvospetvom. 7. Popolna žena*, vesela igra v enem dejanju. Začetek ob 5¹/₂ uri pop. — Ustopnina 20 kr., sedež 10 kr.

Vabilo. Podružnica sv. Cirila in Metoda za Beljak in okolico imela bo v Štebnji pri Malošah na prvo nedeljo po binkoštnih dne 24. maja 1891., ob 3. uri popoldne svoj shod s sledečim vsporedom: 1. Pozdrav načelnikov. 2. Poučen govori o gospodarstvu in šoli. 3. Svoji k svojim. (Prizor iz kmečkega življenja. Sp. dr. Vošnjak.) 4. Slučajnosti. 5. Domača zabava.

Občni zbor „Slavjanske Čitalnice“ v Pulju bo v nedeljo, 24. t. m. ob štirih popoldne v društvenih prostorih v Pulji. Dnevni red: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo odborovo. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi vse člane odbor Slavjanske Čitalnice v Pulju.

Viljem Grum,
predsednik.

Za podružnico sv. Cirila in Metoda v Trstu nabralo se je dne 18. t. m. po koncertu učiteljske „Zaveze“ 21 gl. 26 kr. — Krožujoče pismo g. G. Benčina nabralo je 3 gl. 10 kr. — Krožujoče pismo g. G. Čokelj gl. 2. — G. Toma Grab, učitelj v št. Jurji (ob j. ž.) daroval je po gosp. Počkaju 1 gl.

Tržaški mestni svet ima jutri o poludne svojo sejo. Obravnavali bodo tudi o dekretu namestništva, s kojim se ne dovoljuje osnova italijanske ljudske šole pri sv. Mariji Magdaleni. Govori se tudi, da bo dr. Spadoni interpeloval radi zborovanja „Zaveze“ slovenskih učiteljskih društev.

Občinske volitve v Gorici. V tretjem razredu so zmagali naši kandidati. Slava goriskemu slovenskemu življu! Vsa čast pa njega sedanjemu voditeljstvu, koje nam je živ dokaz, kaj zmore pravo rodoljubje in neumorna trudoljubivost!

Najnovejše vesti iz Belegrada. Da so iztirali kraljico Natalijo, napravilo je mej ljudstvom najslabši utis, osobito, ker je vlada deputaciji meščanov zagotovila, da se opusti vsako nasilstvo proti Nataliji. Le valed te izjave razšlo se je razjarjeno ljudstvo in se niso ponovili izgredi. — Vlada je pomnožila Beligradske garnizije, da se prepreči prihajanje ljudstva z dežele. V oddelku konjištva, posredujočem pri iztiranju, ni nijednega častnika ali moža, da ne bi bil ranjen. Tudi mnogo izgrednikov je ranjenih. Izgredov so se udeležili meščani in trgovci. Mnogo njih dejali so v zapor. (Glej politični pregled.)

Ljudsko štetje v letri. Došel nam je skupen izkaz. Iz tega posnemljemo: V sodnem okraji Koperskem je 14.192 Italijanov, 212 Hrvatov in 22.915 Slovencev; v sodnem okraji Piranskem je 15.921 Italijanov, 6 Hrvatov in 2579 Slovencev; v sodnem okraji Buzetsem je 990 Italijanov, 14.856 Hrvatov in 1834 Slovencev; v sodnem okraji Poreškem je 7593 Italijanov, 4555 Hrvatov in 38 Slovencev; v sodnem okraji Bujskem je 17.685 Italijanov, 46 Hrvatov in 499 Slovencev; v sodnem okraji Matovunskem je 10.375 Italijanov, 6717 Hrvatov in 888 Slovencev; v sodnem okraji Pazinskem je 1757 Italijanov, 24.244 Hrvatov in 148 Slovencev; v sodnem okraji Labinskem je 4897 Italijanov, 9573 Hrvatov, 242 Slovencev in 465 Rumuncov; v sodnem okraji Puljskem je 18.689 Italijanov, 9826 Hrvatov in 1497 Slovencev; v sodnem okraji Vodnjanskem je 5557 Italijanov, 9306 Hrvatov in 51 Slovencev; v sodnem okraji Rovinjskem je 11.322 Italijanov, 3061 Hrvatov in 20 Slovencev; v sodnem okraji Voloskem je 706 Italijanov, 23752 Hrvatov in 1371 Slovencev; v sodnem okraji Podgradskem je 24 Italijanov, 3117 Hrvatov in 12.440 Slovencev; v sodnem okraji Lošinjskem je 4921 Italijanov,

6547 Hrvatov in 22 Slovencev; v sodnem okraji Cerknem je 2156 Italijanov, 5989 Hrvatov in 1 Slovencev; v sodnem okraji Krškem je 1516 Italijanov, 18.171 Hrvatov in 26 Slovencev. Skupno je torej 118.301 Italijanov, 140.678 Hrvatov, 44.571 Slovencev in 470 Rumuncov. Druzi narodnosti je 6401. Od l. 1880. sem je torej število naraslo: pri Italijanih za 5641 glav, pri Hrvatih za 18.809 in pri Slovencih za 1488 duš. Torej smo Slovani poskočili za 20.197, Italijani pa za 5641 duš. Katolikov je 316.522, družih veroizpovedanj pa 1107.

Zakrament sv. birme prejelo je ob binkoštnih praznikih 893 otrok, včeraj pa 60.

Ob binkoštnih praznikih bilo je v Trstu toliko ptujcev, da so po hotelih celó po hodnikih ležali.

Opozorjamo slavno občinstvo, da slave v nedeljo v Dolini praznik sv. Socerba. Dolina je kaj prijazno selo in pripravno za nedeljske izlete.

Poseben vlak iz Ljubljane v Prago priredil bo g. Jos. Pavlin v Ljubljani. Vlak pojde iz Ljubljane dne 26. junija t. l. dopoldne, ko pojde „Sokol“ v Prago. Cene bodo jako povoljne in vlak bo prikladen tudi Tržačanom, Goričanom, Štajercem in Zagrebčanom, ki pa se bodo vsi morali pripeljati v Ljubljano, od koder bo skupni odhod. Podrobneje podatke o času in cenah priobčimo v kratkem.

Iz Škrbine nam pišejo: Srečen človek! Ob času volitve v državni zbor se je toliko o njem govorilo in sedaj, ko se bližajo volitve v naš občinski zastop, govorimo zopet onjem, pišemo in čitamo. Draga „Edinost“, sprejmi tedaj tudi od mene nekaj vrstic! Županovanje nalaga dandanes samo delo in sitnosti, zaslužka pa daje presneto malo. Čudno se nam tedaj zdi, da se nekdo toliko sili ostati na županskem stolu; da bi isti rad še županoval le iz rodoljubja, selo dvomimo, ker vemo, da rodoljubje ni vsacega človeka čednost. Vedeti bi pa enkrat moral, da ljudje ne marajo več zanj. Zakaj? Tega pa nočemo še povedati. V podrobnosti in dokaze bi se takrat spustili, ko bi pritisnila večja sila in potreba, ko je sedaj. Tako delo pa bi nam bilo lahko, ker opirali bi se na mične pripovedke . . . , katerih se med našim ljudstvom ne manjka; v oporo bi nam dalje služila fakta, ki se lahko z dokumenti izpričati dajo. O prejšnjem županu kaj takega pa vendar nihče trditi ne more, ker ta je bil mož odprt in je imel le dobre namene. In takega moža želimo zopet imeti na županskem stolu in to posebno sedaj, ko se bo delil občinski pašnik in zidala nova šola. — Še nekaj: Hišni gospodar odgovoren je za mir v družini, v občini pa župan. Kakšen mir in red pa je pri nas? Ali gre zameriti mladim vročekrvnim fantom, ali onemu, ki ima policijo v rokah, pa zanjo ne ve ali vedeti noče? Zdi se nam, da ima naš župan, zelo malo resne volje; zdi se nam, kakor bi imel popolnoma zvezane roke. Morda se pa hoče s svojo popustljivostjo ljudem prikupiti, da bi ga zopet volili? Bodi si eno ali drugo, vse je slabo ter kaže, da mož ni več sposoben za vladanje. Našim fantom pa izrekamo sočutje, ker so prišli v homatije radi zaspanosti in nebriznosti našega, za „vse blago“ vnetega župana, kateremu vsi dobromisleči želijo, da bi šel v zaslužni pokoj, kakor je šel povodom državnozbornskih volitev tudi njega „učenk in zapovednik“.)

Toča. Dne 15. t. m. pobila je toča v Podgorju. Padala je z malimi presledki cele dve uri. Zrna bila so drobna, vendar je napravila veliko škodo. Ozimina, ki je že valed zimskega mraza veliko trpela, je sedaj popolnoma uničena. Trte so bile kaj lepo razvile in obetale dobro vinsko letino, so prazne. Žalosten je pogled po polju in trtah, in skrbni kmetič se strahom pričakuje jeseni, ko ne bo imel kaj za zimo shraniti.

*) Moralno odgovornost za vsebino tega dopisa prepuščamo g. dopisniku, ker nam razmere v Škrbini niso znane. Op. uredn.

kuje jeseni, ko ne bo imel kaj za zimo shraniti.

Umrlijost v Trstu. Od nedelje, 10. maja do sobote, 16. maja umrlo je v Trstu 37 moških in 44 ženskih; vskupno torej 81. V istem tednu lanskega leta umrlo je 75 oseb. Glavni vzroki smrti so bili jetika in bolezn na sapilih.

Zaprl so težaka Josipa V., ker je nevarno pretil svojemu lastnemu gospodarju.

Prdrzen tat V ponedeljek predstavil se je nekdo služabnikom v zaporih v Via Tigor zahtevajoč sodček vina, češ da ga je poslala kuharica teh zaporov, ker potrebuje vino. Ne sluteči nikakega slabega namena izročili so mu zahtevani sodček. Seveda da niso več videli ni prdrznega tatu, ni sodčka z vinom.

Ranil je nekdo kamenoseka Antona Viola, kojega so prenesli v bolnico. Ker pa je bil pijan, ne ve označiti napadalec. — Tudi težaka Frana Zolia je nekdo ranil na glavi. Stanje pa mu je tako neugodno, da ne more dati nikakih pojasnil.

Nepoznani tatovi kradli so zadnje dni cevi in druge priprave plinovoda. Včeraj so pa vender ujeli jednega teh tičkov. Ta je neki 15 letni frizer Rajmund Klot iz Trsta, pri kojem so našli razne stvari, pripadajoče k napravi plinovoda. Policija išče njega tovariše.

Izpred sodišča. Obsodili so bivšega financerja, Alojzija Wichtigala, na 6 mesecev zapora, ker je kradel svojim kolegom perilo in smodke.

„Učiteljski Tovariš“ prinaša v 10. številki naslednjo vsebino: 1. Šolstvo v praški deželni jubilejni izložbi. 2. Navod za izdelovanje pridvižnih (relief) zemljevidov. 3. Učitelja-voditelja uradne knjige. 4. Knjiga Slovenska v XIX. veku. 5. Ukazi in odredbe šolskih oblastev. 6. Vprašanja in odgovori. 7. Književnost. 8. Listek. 9. Naši dopisi. 10. Društveni vestnik. 11. Vestnik.

Gospodarske in trgovinske stvari.
Domača beseda.
Svojim rojakom na Krasu
zapisal Fran Bunc.
III.
(Konec.)

A pri čem smo dandanes in kam pridemo, če gre tako naprej? — Vse se je spremenilo na slabo, in mi gremo rakovo pot; zmiraj bolj se pogrezamo v dolgove, siromaštvo in ubožstvo. — Namesto da bi otroke doma pred očmi držali in kmetovali učili, da bi si doma pošteno potrebni živež pridobivali, večina naših starišev komaj pričakuje, da ubogo neskušeno stvar križem sveta pošljejo v kako rokodelstvo ali službo. — Tako zgublja naš rod in domovina najboljšo delavne moči. Nekateri se pač vrnejo kot izučeni rokodelci v svoje kraje in se poprimajo tudi rokodelstva doma; a s tem delajo z mestnimi rokodelci vred le konkurencio domačim rokodelcem in ker jim primanjkuje dela, dajejo narejeno blago po vsaki ceni, tako, da si spodjedajo eden drugemu še ta mali in piéli prisluzek. — Spet drugi, kateri so se podali kot izučeni rokodelci križem sveta, potovaje od kraja do kraja si dela iskati in kruha služiti, so svojim rojakom in celi občini večkrat velika nadloga; kajti od časa do časa, ker jim ni osoda mila, morajo za nje njih sorodniki in županstva plačevati bolniške stroške in sicer večkrat za take osebe, katerih se domačini niti ne spominjajo več. —

Koliko revežev in siromakov rokodelskega stanu, ki so sinovi kmetijskih starišev in naših roditeljev, in nezmožnih za delo, se potika po svetu! Ti-le zdihujejo v veliki revščini, med tem ko se njih nekdanji vrstniki preživljajo s kmetijstvom v svojem domačem kraju, sicer borno a pošteno in zadovoljno, zaupajoči v milost Božjo in svojo lastno pridnost.

Koliko brezverskih sinov in hčeri na-

šega rodu se klati po širokem svetu! Pzabili so že davno na vero, dom in cesarja, dočim so bili njih dedje vrline naših krajev in vedno zvesti Bogu in cesarju! Predragi mi rojaki! Vae to je pomislka vredno.

Mnogo naših pridnih prebivalcev, kateri so se kmetijstva pridno držali, so nam še zdaj ponos in kinč domovini, in imajo vedno svoj košček kruha in kozarček vina. Ni jim treba toliko skrbeti radi prihodnosti svojih otrok, kajti preskrbljeni so tudi ti, če bodo le hoteli delati, kopati in se pametno in pošteno obnašati. — Kdor dela, tudi pridela. Celó ptujci se pri nas dobro počutijo in preživljajo; a vi in vaši otroci da bi hodili križem sveta, ali celo v Ameriko, iskati si srečo in živeža! — — Bi bilo to pametno?

Rojaki! dobro je nam znano, kako so se od nekdanj sem zbirali mladeniči in možje, po 4. osebe skupaj v društva ali „kompanije“ mlatičev. Ko so doma žito omlatili, so pa šla taka društva ali „kompanije“ na Pivko mlatiti. Takih društev pri nas nam ni več treba, kajti mlatilni stroj nam prihrani ves ta trud in pridobi mnogo časa za druga dela.

A svetoval bi vam osnovati in ustanoviti vsa druga društva in sicer: delavska društva kopačev za vinograde, katerih društev namen bi bil, se skupno vdeleževati pri kopanju in napravi novih vinogradov na Kraški zemlji. V vsaki občini na Krasu bi se morala in zamogla osnovati taka društva, katerih namen bi bil, skupno, toliko dni pri enem, toliko dni pri drugem družbeniku, prekopavati in prenovljati vinograde ne da bi eden drugemu plačevali dneve; trud in delo bi povračevali eden drugemu s trudom in delom.

Taka društva bi bila kaj koristna za našega kmeta, rešila bi ga dolgov in obupnosti.

Na noge tedaj rojaki! Bolj tekne trdo prsluženi vinar, nego se zvijačo ali celo po krivem pridobljeni zlat.

Bodite složni med seboj, napravljajte in vstopajte v taka društva! Kopajte in napravljajte nove vinograde na Krasu po zgledu g. Strekelj-na v Komnu in očeta Forcič-a na Preserjih.

Sejajte deteljo na polji, katera vam da mnogo več dobička kakor druga rastlina, in obdržite si le toliko sveta za polje, kolikor zamorete vspešno obdelati in gnojiti.

Učite in vadite vaša deca prav zgodaj kmetijskega dela, da postanejo krepki delavci in umni kmetovalci, kajti sveta za delo imate doma mnogo na razpolaganje in kdor dela, tudi pridela.

K sklepu svojega dopisa vam priporočim še posebno križansko ljubezno. Bodite varčni, mirni, krotkega in ponižnega duha, kajti po napuhu pride padeč.

Posebno ogibajte se preprirov in pravd, kajti prepripi in pravde so zmaji se širokimi žreli in globokimi goltanci, kateri vam požro vaše premoženje in nazadnje pogoltnjejo še dušo.

Oklenite se varčnosti, miroljubnosti, delavnosti in zmirnosti, in dajte vedno Bogu, kar je Božjega in cesarju, kar je cesarjevega!

Javna zahvala.
Vsem p. t. gospodom, gospem in gospodinam, koji so kolikor toliko pripomogli, da se je III. skupščina „Zaveze“ slov. učiteljskih društev tako sijajno vršila, izrekata podpisana v imenu vsega slovenskega učiteljstva najsrčnejšo zahvalo.
Zahvaljujeva se prav tako slavnim uredništvom „Edinosti“, „Naše Sloge“ in „Slov. sveta“ za njihovo vestransko podporo, kakor tudi vsem odličnim obiteljem za brezplačna ali cena prenočišča.
Sprejemni odbor Direktorij „Zaveze“
Sežana: Krško:
M. Kante. Dr. T. Romih.

Listnica upravnistva.
J. M. B. — Rojan. Vaša naročnina je do 1. maja t. l. — Slavnemu občinstvu javljam, da si upravnistvi „Edinosti“ in „Briveca“ nista v nikaki zvezi. Reklamacije glede „Briveca“ pošiljati je le upravnistvu tega lista.

